

אולימפיאדת הלשון העברית החמישית

של החוג ללשון העברית ולבלשנות שמית

תשפ"ו

שלב א': שאלות ופתרונות

כיתות ז'-ט'

האולימפיאדה מתקיימת בחסות חברת פיינל וחברת צ'ק פוינט

ובחסות מרכז קורת לציוויליזציה יהודית

1. לאחותי נולד נכד. כיצד אכנה את התינוק?

א. דודן

ב. נכדן

ג. ריבע

ד. חימש

ה. האקדמיה ללשון העברית לא קבעה מונח לקשר המשפחתי הזה.

2. מגילת אסתר נפתחת בתיאור מלכותו של המלך אחשוורוש:

" וַיְהִי בַיּוֹם אֲשֶׁר־נִרְוֶה הוּא אֲשֶׁר־נִרְוֶה הַמֶּלֶךְ מֵהַדּוֹן עַד־כּוֹשׁ שִׁבְעַת יָמִים וְעֶשְׂרִים וּמָאָה מְדִינָה."

לפי פסוק זה, על כמה מדינות מלך אחשוורוש?

א. 721 ב. 712 ג. 271 ד. 127 ה. 720100

3. לפניכם דוגמה לשתי הגדרות הרומזות לצמד מילים המורכבות מאותן אותיות בסדר שונה:

• חיבור כתוב בדפים כרוכים יחד: ספר

• מתנה הניתנת על זכייה בתחרות: פרס

מצאו את צמד המילים הבא:

• מראה דמיוני שאדם רואה בשנתו: חלום

• ריקוד: מחול

4. המורה ביקשה מתלמידי הכיתה להתחלק לקבוצות של ארבעה תלמידים לפי השמות

שלהם. נועם שמעון, נדיב אבידן ורואי אור באותה קבוצה. מי יכול להצטרף אליהם?

א. ניר רונן

ב. מור מרום

ג. דניאל דן

ד. אסף סופר

הסבר: כל השמות בקבוצה הם פלינדרומים, כלומר אפשר לקרוא אותם באופן זהה מימין לשמאל ומשמאל לימין).

שאלון שלב א' לכיתות ז'-ט'

1. אם נוגה מצטיינת במעמטים, כדאי שהיא...

א. תירשם לחוג היאבקות מקצועי במרכז הקהילתי.

ב. תצטרף למגמת תיאטרון בבית הספר שלה.

ג. תשתתף באליפות העולם בדיבייט לבתי ספר.

ד. תכין סרטוני הדרכה בנושא פתרון בעיות במתמטיקה.

ה. תכתוב כתבה לעיתון בית הספר על טורניר הכדורגל העירוני.

הסבר: על פי האקדמיה ללשון העברית, מעמט הוא החלופה העברית לדיבייט.

2. גלילאו גליליי היה גם מתמטיקאי, גם אסטרונום, גם ממציא וגם פיזיקאי.

על אדם כזה אומרים שהוא:

א. איש חידות

ב. חדל אישים

ג. איש דברים

ד. איש רעים

ה. איש אשכולות

הסבר: איש אשכולות הוא אדם משכיל בתחומים רבים, אדם רב כישרים.

3. בתאונת "פגע וברח" הפוגע בורח מהמקום בלי לעזור לנפגע.

מהי ההגייה הנכונה של הצירוף?

א. פגע וברח

ב. פגע וברח

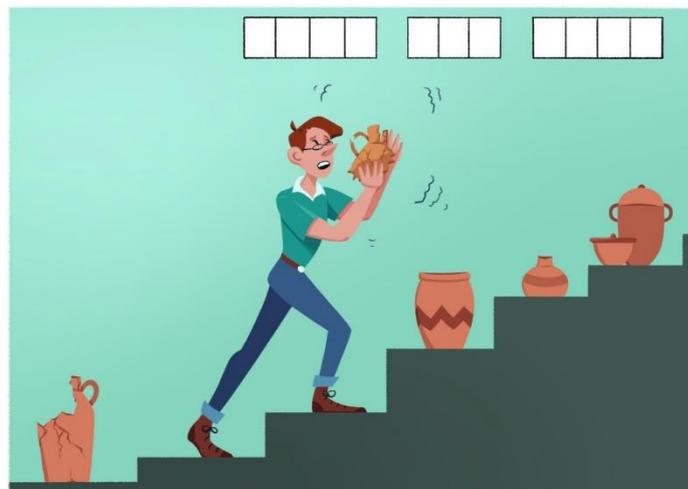
ג. פגע וברח

ד. פגע וברח

4. מקורו של הפועל 'לפרגן' ושל שם הפעולה 'פרגון' הוא בידיש, במילה פארגינען (ההגייה: פֶּרְגִּינֶן). לאורך השנים היו ניסיונות להציע חלופות עבריות למילה, ואחת ההצעות הייתה הפועל לְרַתּוֹת, שמקורו בלשון חז"ל. עמית זכה במקום הראשון בתחרות השחייה, ואחותו הילה שמחה בשבילו והחמיאה לו על הישגיו. מה אפשר לומר שהילה עשתה?

- א. היא רָתָה לו.
- ב. היא רְתָאָה לו.
- ג. היא רְתָתָה לו.
- ד. היא רְתָתָה לו.

5. איזה ביטוי מסתתר באיור?
התשובה מורכבת משלוש מילים.

תשובה: העלה חרס בידו. משמעות הביטוי: לא הצליח במאמציו, ניסה והתאמץ ללא הצלחה. מקור הביטוי בתלמוד הבבלי: "צללת במים אדירים והעלית חרס בידך" (בבא קמא צא, ע"א), ובו משמעות "חרס" היא "צֶדֶף" (כלומר: צלל במים כדי לגלות פנינים והעלה בידו צדף ריק).

6. לאן הסוסים והפרות הולכים כשהם רוצים לשתות?

- א. אל האָבוּס
- ב. אל הַשְּׁקֵת
- ג. אל המִסְפּוֹא
- ד. אל האֶסְפֶּסֶת

הסבר: שוקת היא מכל מים מוארך, צר ופתוח המיועד להשקיית בהמות. אבוּס הוא מתקן שהבהמות אוכלות מתוכו, ומספוא ואספסת הם מיני צמחים המשמשים להזנת הבהמות.

7. לפניכם הגדרה מתוך תשבץ היגיון. פתרון ההגדרה הוא שם של בעל חיים המורכב משתי מילים (המילה הראשונה – 3 אותיות, המילה השנייה – 4 אותיות).

ההגדרה: ספינת המדבר של מלך ישראל.

מי אני? גמל שלמה

8. רבות ממילות היחס בעברית התגלגלו משמות עצם. ארבע ממילות היחס שלפניכם נגזרו מתחום משמעות משותף (שדה סמנטי). איזו מילת יחס יוצאת דופן?

א. לפי ב. לפני ג. בשביל ד. ליד ה. בעקבות

נמקו את תשובתכם.

הסבר: שאר המילים נגזרו מהשדה הסמנטי של איברי גוף: פה (לפי), פנים (לפני), יד

(ליד), עקב (בעקבות). מילת היחס בשביל גזורה מהמילה שביל.

9. לפניכם חמישה ביטויים מקראיים. באיזה ביטוי תפקיד ה"א המודגשת יוצא דופן?

א. הרצחתי וגם ירשתי

ב. הזורעים בדמעה ברנה יקצרו

ג. השמר אחי אנכי

ד. הכצעקתה

ה. הגם שאול בנביאים

נמקו את תשובתכם.

הסבר: בשאר הביטויים ה"א המודגשת משמשת בתפקיד ה"א השאלה. הביטוי "הזורעים

בדמעה ברנה יקצרו" איננו משפט שאלה. האות ה"א בו עשויה להתפרש כה"א הידיעה או

כה"א הזיקה ("מי שזורע"....).

10. בעברית החדשה המילה **קָם** (אבי הבעל או האישה) נוטה כמו המילה **אָת**. דמיון בנטייה

מתקיים גם בצורות הנקבה של שתי המילים. לפי מידע זה, מהו המשפט הנכון?

א. שתי אחיותיי הצעירות כבר נשואות, ולשמחתן, תְּמוֹתֵיָן נחמדות וחמות. לעומת

זאת אחי הגדול טוען שקָמו איש חם מזג.

ב. שתי אחיותיי הצעירות כבר נשואות, ולשמחתן, תְּמוֹתֵיָן נחמדות וחמות. לעומת

זאת אחי הגדול טוען שקָמיו איש חם מזג.

ג. שתי אחיותיי הצעירות כבר נשואות, ולשמחתן, תְּמוֹתֵיָן נחמדות וחמות. לעומת

זאת אחי הגדול טוען שקָמיו איש חם מזג.

ד. שתי אחיותיי הצעירות כבר נשואות, ולשמחתן, תְּמוֹתֵיָן נחמדות וחמות. לעומת

זאת אחי הגדול טוען שקָמו איש חם מזג.

11. במיאנמר, מדינה בדרום-מזרח אסיה, נהוגה שיטת מתן שמות שונה מאוד מזו המוכרת

במערב. לפניכם רשימת שמות הילדים באחד העמים החיים במיאנמר, ולצידם תאריכי הלידה

שלהם (כולם נולדו בחודש יולי 2024):

1 ביולי (יום שני)	kāu mya'
4 ביולי	pā we
6 ביולי	thōu ũ
11 ביולי	pyesōu āu
13 ביולי	the' āu
15 ביולי	khī le nwe
22 ביולי	keđi thū
25 ביולי	phōu nāi thū
27 ביולי	tī mǎu la'

לפניכם שמות של ארבעה ילדים נוספים שנולדו בחודש יולי 2024. התאימו לכל שם את

תאריך הלידה הנכון מבין האפשרויות האלה: 8 ביולי, 16 ביולי, 18 ביולי, 20 ביולי.

phyuphyu wī – 18 ביולי tī za mo – 20 ביולי

khāi mī thū – 8 ביולי susu wī – 16 ביולי

הסבר: שמות הילדים במיאנמר נקבעים לפי היום בשבוע שבו נולדו. כל הילדים שנולדו ביום שני – שמם מתחיל באות k, כל הילדים שנולדו ביום חמישי – שמם מתחיל באות p, וכל הילדים שנולדו ביום שבת – שמם מתחיל באות t. בטבלה נתון היום בשבוע של התאריך 01.07 (יום שני), ולפי זה אפשר לדעת את שאר הימים המתאימים לכל תאריך בחודש זה. מבין ארבעת הילדים הנוספים, הילד היחיד ששמו מתחיל באות שאינה נתונה בטבלה הוא susu wi. אפשר להסיק כי הוא נולד בתאריך 16 ביולי משום שזהו התאריך היחיד שאינו מציין קפיצות של 7 ימים בהשוואה לשאר התאריכים הנתונים בטבלה.

12. איתמר הזמין כרטיס טיסה לחו"ל, אך פרטי הטיסה מוצפנים בצופן החלפה. בצופן החלפה כל אות מוחלפת באות אחרת בחוקיות קבועה. אין הבדל בין אות סופית לאות רגילה. לפניכם כרטיס הטיסה של איתמר (כל המילים המוצפנות הן בעברית):

קתגץ סמי		קופצא פצאם	
ש: חר טיצי		זש מתנאב:	
טר: יודרנתם		טצחשו פיח	
זבח ברצצם רשפנא: 19:00		ש: חר טיצי	
זבו: A5	פצאם: AB 1234	קצאט: 20B	חטוצק: 08 צנתץ 2026

פענחו את הצופן וגלו:

- באיזה חודש איתמר צפוי לטוס? **יוני**
- לאן הוא מתכנן לטוס? **ברצלונה**
- מה שם חברת התעופה? **כנפי זהב**